

Nr 222.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 16 april 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 april 1948.

N ä r v a r a n d e :

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och inrikesdepartementen anför här efter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I 1948 års statsverksproposition (bilagan 29, Kapitalbudgeten, punkten 12) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna beräkna för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Sedan detta ärende numera färdigberetts anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma. I samband härmed torde jag få anmäla vissa andra byggnadsfrågor inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

1. Fortsatt disposition av det för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m.

Till detta ändamål anvisade riksdagen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 273 000 kronor. Av nämnda anslag har ett belopp av 220 000 kronor ställts till direktionens för karolinska sjukhuset förfogande för att disponeras för utrustning av kliniken. Genom beslut den 29 juni 1945, den 29 juni 1946 och den 26 juli 1947 har Kungl. Maj:t, sedan riksdagens samtycke härtill lämnats, medgivit, att ifrågavarande anslag må disponeras även under budgetåren 1945/48. Då en mindre del av den för neurokirurgiska kliniken beställda utrustningen på grund av tidsförhållandena icke beräknas kunna erhållas före utgången av detta budgetår föreslår jag, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under budgetåret 1948/49 inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att vid utgången av budgetåret 1947/48 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m. må disponeras intill utgången av budgetåret 1948/49.

2. Fortsatt disposition av det för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Reparation av högskolans äldre byggnader m. m.

Till detta ändamål anvisade riksdagen senast för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 175 000 kronor. Genom beslut den 29 juni 1946 och den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t — efter inhämtande av riksdagens samtycke härtill — medgivit, att ifrågavarande anslag må disponeras även under budgetåren 1946/48. I skrivelse den 22 januari 1948 har byggnadsstyrelsen anhållit att få disponera vid budgetårets utgång förefintlig behållning å anslaget jämväl under budgetåret 1948/49, enär de med anslaget avsedda byggnadsarbetena beräknades icke kunna slutföras under innevarande budgetår. Då jag funnit mig böra biträda byggnadsstyrelsens

framställning, förordar jag, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under nästa budgetår inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att vid utgången av budgetåret 1947/48 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Reparation av högskolans äldre byggnader m. m. må disponeras intill utgången av budgetåret 1948/49.

3. Värme- och kraftcentral vid tekniska högskolan i Stockholm.

Till påbörjande av en värme- och kraftcentral vid tekniska högskolan i Stockholm har 1947 års riksdag för innevarande budgetår under investeringsanslaget till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm anvisat ett belopp av 1 760 000 kronor. Vidare har innevarande års riksdag för budgetåret 1948/49 till det fortsatta utbyggandet av högskolan, inberäknat värme- och kraftcentralen, anvisat sammanlagt 2 500 000 kronor. Det totala medelsbehovet för värme- och kraftcentralen har i propositionen 1947: 152 uppskattats till 3 170 000 kronor, varav byggnadskostnader 750 000 kronor och utrustningskostnader 2 420 000 kronor. Till grund för denna uppskattning ligger en av tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté med utgångspunkt från 1942 års prisläge verkställd kostnadsberäkning. I propositionen har dock ett avsteg gjorts från denna kostnadsberäkning såtillvida att själva byggnadskostnaderna med hänsyn till prisstegringarna uppräknats med 25 procent i förhållande till det av byggnadskommittén beräknade beloppet. Någon motsvarande höjning av de av kommittén beräknade utrustningskostnaderna har däremot icke gjorts, enär prisstegringen härvidlag ansetts mera svårbestämbar. De i propositionen gjorda kostnadsberäkningarna ha godtagits av riksdagen.

I underdånig skrivelse den 11 mars 1948 har *byggnadskommittén* hemställt, bland annat, att en totalkostnad för värme- och kraftcentralen av 4 151 000 kronor, innebärande en prisstegring av 38 procent i förhållande till de av kommittén tidigare beräknade kostnaderna 3 020 000 kronor, måtte godkännas. Kommittén har därvid åberopat en av *professorn Lage Malm* verkställd utredning angående kostnaderna, i vilken inledningsvis anföres bland annat följande.

Projekteringsarbetet med tekniska högskolans planerade värmekraftcentral har numera fortskridit så långt, att man står beredd att upphandla några större detaljer (en av de planerade ångpannorna och ångturbinutrustningen), vilka nödvändigtvis omedelbart måste beställas för att man dels skall kunna fortsätta detaljprojekteringsarbetet och dels kunna erhålla leveransen i tillräckligt god tid. Av de anbud, som hittills inkommit, inte bara i vad det gäller de här nämnda för upphandling färdigbehandlade

detaljerna utan även praktiskt taget all för centralen förutsedd utrustning, har framgått, att prisläget från 1943—45, som ligger till grund för den utredning, som på sin tid utfördes rörande ångkraftcentralen, har avsevärt ändrats. Såvitt jag kan bedöma finnes det inte någon möjlighet att i dag upphandla ångcentralen till den tidigare beräknade summan av 3 020 000 kronor, utan man måste, om hela centralen upphandlas i dag, räkna med cirka 40 procent genomsnittlig ökning, motsvarande en kostnadssumma av 4 151 000 kronor.

Jag vill härtill framhålla, att den sistnämnda summan framkommit efter en mycket hård pressning av de leverantörer, som kunna komma i fråga. Dessa leverantörer ha, såvitt jag kunnat förstå, lämnat efter nuvarande prisläge ovanligt låga priser. I de fall, där anbud kunnat inhämtas från olika leverantörer, har man även fått en klar uppfattning om att åtminstone i vad det gäller den nu aktuella delen, ångpannan och ångturbinerna, leverantörerna erbjudit högskolan avsevärt mycket lägre priser än vad de för närvarande kunna få ut på exportmarknaden.

I utredningen ha vidare de tidigare kalkylerade kostnaderna post för post sammanställts med nu offererade eller beräknade priser. I fråga om detaljerna i denna sammanställning, som slutar på en totalsumma för hela anläggningen av 4 151 000 kronor mot tidigare kalkylerade 3 020 000 kronor, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått ha kostnaderna för uppförande och utrustning av värme- och kraftcentralen vid tekniska högskolan i Stockholm tidigare av statsmakterna beräknats till sammanlagt 3 170 000 kronor. Till grund för dessa beräkningar ligger 1942 års prisnivå — i fråga om byggnadskostnaderna dock med 25 procents förhöjning. Nu föreliggande reviderade kostnadsberäkningar, vilka delvis grunda sig på infordrade anbud, visa emellertid, att kostnaderna icke komma att stanna inom nyssnämnda ram utan kunna beräknas komma att uppgå till 4 151 000 kronor, innebärande en stegring med 981 000 kronor eller ungefär 31 procent. Denna kostnadsökning hänför sig till allra största delen till det förändrade prisläget och endast till en mindre relativt obetydlig del till smärre förändringar i utrustningsplanerna. Dessa smärre förändringar avse främst en utökning av storleken av vissa turbiner, vilken visat sig i hög grad önskvärd. Jag vill i detta sammanhang erinra om att det från sakkunnigt håll, då det år 1946 var fråga om en värme- och kraftcentral vid Chalmers tekniska högskola, framhölls, att det vore särskilt vanskligt att beräkna kostnaderna för en dylik anläggning.

Vad beträffar ifrågavarande värme- och kraftcentral vid tekniska högskolan i Stockholm synas vissa större utrustningsdetaljer nu böra beställas, dels för att detaljprojekteringsarbetet skall kunna fortsätta, dels för att leveranser skola kunna erhållas i god tid. Med hänsyn härtill och till de nya kostnadsberäkningarna torde det vara nödvändigt, att frågan om totalkostnaderna för anläggningen åter upptages till prövning. För egen

del har jag icke funnit anledning till erinran mot de nya beräkningarna, vilka dock med hänsyn till den betydande kostnadsökningen torde böra underställas riksdagen. Därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot, synes emellertid den nya kostnadsramen böra godkännas och arbetet med värme- och kraftcentralen sålunda böra få fortsätta enligt de uppgjorda planerna.

4. Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna.

I anslutning till den av fjolårets riksdag beslutade avsevärda utvidgningen av folkskoleseminarieorganisationen, innefattande bland annat upprättande av nya provisoriska seminarier i Göteborg, Härnösand, Kristianstad och Linköping, anvisade riksdagen i enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen 1947: 291 framlagt förslag ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor till vissa byggnadsarbeten dels för nyssnämnda seminarier dels ock för det från och med budgetåret 1946/47 upprättade provisoriska seminariet i Stockholm. Av anslaget avsågos 150 000 kronor för vardera seminariet i Linköping och Stockholm och återstoden, 1 700 000 kronor, för övriga seminarier.

Genom beslut den 26 juli 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att ombesörja utförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten i Göteborg, Härnösand och Linköping i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i nyssnämnda proposition förordat, varjämte Kungl. Maj:t förklarade Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om byggnadsföretaget i Kristianstad samt, efter förslag av byggnadsstyrelsen, även beträffande byggnadsföretaget i Stockholm.

I skrivelser den 17 oktober 1947 och den 3 april 1948 har *byggnadsstyrelsen* lämnat en redogörelse för det aktuella läget beträffande ifrågavarande byggnadsarbeten samt framlagt förslag till medelsanvisning för ändamålet för budgetåret 1948/49.

Göteborg.

För det provisoriska seminariet i Göteborg avses nybyggnad komma till stånd å tomt, som Göteborgs stad förklarar sig villig upplåta utan ersättning å det s. k. Guldhedsområdet. Enligt det av byggnadsstyrelsen i fjol framlagda förslaget skulle i en huvudbyggnad inrymmas lokaler för ett seminarium med en fyraårig och två tvååriga linjer samt i en med huvudbyggnaden sammanhängande flygel lokaler för övningsskola. Vidare skulle uppföras en friliggande gymnastikbyggnad, innefattande två gymnastiksalor och två musiksalar. Huvudbyggnaden hade konstruerats med en öppen rotunda i mitten, medan aulan förlagts i en utbyggnad. Kostnaderna hade beräknats till i runt tal 3 300 000 kronor.

I propositionen 1947: 291 förklarade jag mig finna det framlagda bygg-

nadsförslaget på det hela taget ändamålsenligt utformat och ägnat att läggas till grund för utarbetande av slutliga ritningar. Därvid syntes emellertid böra tagas under övervägande, om icke viss besparing skulle kunna göras genom att förlägga aulan inom byggnadskroppen i övrigt.

Byggnadsstyrelsen har nu anmält, att viss överarbetning av förslaget i anslutning härtill verkställts, vilket resulterat i en minskning av de beräknade kostnaderna med 300 000 kronor, varför kostnaderna nu kunde uppskattas till i runt tal 3 000 000 kronor. Det sålunda överarbetade byggnadsförslaget har åskådliggjorts å en situationsplan och 7 ritningar, upprättade av arkitekten Sture Frölén och dagtecknade i februari 1948.

Byggnadsstyrelsen upplyser, att uppgörandet av entreprenadhandlingar till detta byggnadsföretag på grundval av förenämnda ritningar nu påginge. Därest byggnadstillstånd beviljades syntes arbetena kunna igångsättas våren 1948 och räknade byggnadsstyrelsen i sådant fall med att desamma före utgången av budgetåret 1948/49 skulle ha fortskridit så långt, att ett belopp av 2 000 000 kronor av det för ändamålet totalt beräknade anslaget komme att erfordras.

Härnösand.

Detta seminariums lokalfråga är avsedd att lösas genom ombyggnad av den nuvarande dövstumskolbyggnaden, sedan den av riksdagen beslutade nybyggnaden för dövstumskolan färdigställts.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att den nya dövstumskolan kunde beräknas bli färdig instundande höst och att ombyggnaden av den gamla dövstumskolan då skulle kunna påbörjas under förutsättning av byggnadstillstånd. Byggnadsföretaget syntes, såvitt nu av byggnadsstyrelsen kunde bedömas, kunna genomföras för den tidigare uppgivna kostnaden, 800 000 kronor — med tillägg för sedermera inträffad prisstegring — vilket belopp syntes komma att erfordras för nästa budgetår.

Kristianstad.

I propositionen 1947: 291 förordades för det provisoriska seminariets i Kristianstad räkning ombyggnad av tre Vendes artilleriregemente förut tillhörande kasernbyggnader, nämligen den s. k. södra kasernen, sjukstugan och exercishuset. Kostnaderna för byggnadsföretaget beräknades till 875 000 kronor. I anledning av att riksdagen (skrivelse 1947: 326) funnit förutsättningar föreligga för en annan förläggning av seminariet än den sålunda förordade, nämligen med anlitande av den s. k. östra kasernen, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 8 augusti 1947 åt byggnadsstyrelsen att i samråd med skolöverstyrelsen skyndsamt verkställa utredning rörande lämpligaste förläggningen ur ekonomiska och andra synpunkter av nämnda seminarium.

Med skrivelse den 13 november 1947 inkom byggnadsstyrelsen med dylik utredning. Av denna framgick, att en förläggning av seminariet i östra kasernen vore möjlig att genomföra och att därav föranledda byggnadsarbeten kunde beräknas draga en kostnad av omkring 750 000 kronor. Med hänsyn till den kostnadsbesparing, som denna lösning sålunda skulle erbjuda, ansåg sig byggnadsstyrelsen för sin del böra förorda en förläggning till östra kasernen. — Skolöverstyrelsen ansåg sig emellertid icke kunna förorda detta förslag, enär detsamma skulle medföra betydande olägenheter ur undervisningssynpunkt. Sålunda skulle bland annat med hänsyn till belägenheten svårigheter uppstå dels att erhålla erforderligt antal timlärare från läroverket, dels att utnyttja specialsalar vid andra skolor i staden för sådana ämnen, för vilka lokaler icke tänktes anordnade vid seminariet.

Genom beslut den 5 december 1947 föreskrev Kungl. Maj:t, att lokaler för seminariet skulle anordnas i södra kasernen samt uppdrog åt byggnadsstyrelsen att ombesörja utförandet av härför erforderliga byggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i ärendet företedda, den 23 oktober 1947 dagtecknade ritningar. Dessa innefatta vissa ändringar i förhållande till det till grund för propositionen 1947: 291 liggande ritningsförslaget, betingade av att vissa bostadslägenheter inom södra kasernen icke kunnat upplåtas för seminariet. Bland annat har härigenom förut planerad samlingsaal måst utgå ur lokalprogrammet.

Byggnadsstyrelsen upplyser nu att uppgörandet av entreprenadhandlingar för detta byggnadsföretag påginge. Styrelsen hade beräknat, att den ursprungligen uppgivna kostnaden, 875 000 kronor, för inrymmande av seminariet i södra kasernen icke komme att påverkas genom de nyss berörda ändringarna. Dock finge givetvis räknas med tillägg för efter beräkningarna inträffad kostnadsstegring. Därest byggnadstillstånd beviljades för ifrågavarande byggnadsarbeten, har byggnadsstyrelsen ansett hela det angivna beloppet erforderligt under budgetåret 1948/49.

Linköping.

Enligt det för fjolårets riksdag framlagda förslaget avsågs det nya provisoriska folkskoleseminariet i Linköping skola förläggas till den gamla seminariebyggnaden i kvarteret Djäknén vid Drottninggatan, vilken upphörde att användas för seminarieändamål 1927 och för närvarande nyttjas av länsstyrelsen för dess folkbokföringsavdelning. Vidare skulle för seminariets räkning utnyttjas en befintlig gymnastikbyggnad intill nyssnämnda seminariebyggnad. Kostnaden för erforderliga reparationsarbeten å ifrågavarande byggnader beräknades till 150 000 kronor, vilket belopp av riksdagen anvisats för innevarande budgetår.

Byggnadsstyrelsen har nu meddelat, att byggnadstillstånd ännu ej meddelats för den nybyggnad vid länsstyrelsen, som vore en förutsättning för

att den gamla seminariebyggnaden skulle utrymmas av länsstyrelsen och kunna ställas till seminariets disposition. Styrelsen hade därför prövat andra möjligheter för tillgodoseende av seminariets lokalbehov. Styrelsen hade genom länsarkitektkontoret i Linköping undersökt, huruvida möjlighet föreläge att uppbringa andra lokaler, som tillfälligtvis skulle kunna tagas i anspråk för seminariet eller länsstyrelsens folkbokföringsavdelning. Detta hade emellertid visat sig icke vara fallet. Efter samråd med skolöverstyrelsen hade därför byggnadsstyrelsen icke funnit annan lösning av frågan möjlig än att å seminarietomten uppföra en byggnad av trä, innehållande de seminarielokaler, som eljest skulle ha inrymts i gamla seminariets huvudbyggnad. Den närmare utformningen av den föreslagna träbyggnaden har åskådliggjorts å två inom byggnadsstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen upprättade ritningar, dagtecknade den 14 januari 1948.

Gymnastikbyggnaden skulle alltså efter viss ombyggnad utnyttjas för seminariet. Kostnaderna för denna ombyggnad ha beräknats till 70 000 kronor. Den nya träbyggnaden har kostnadsberäknats till 240 000 kronor, varför utöver anvisade 150 000 kronor skulle erfordras ($240\ 000 + 70\ 000 - 150\ 000 =$) 160 000 kronor, vilket belopp borde anvisas för nästa budgetår.

Stockholm.

Beträffande frågan om nybyggnad för det provisoriska seminariet för manliga elever i Stockholm, vilken byggnad avsetts att övertagas av det permanenta folkskoleseminariet i Stockholm, därest en gång det provisoriska seminariet skulle upphöra, framhöll jag i propositionen 1947: 291, att stora svårigheter erbjöde sig att erhålla för ändamålet lämplig tomtplats. En lösning syntes dock måhända stå att vinna inom den del av psykiatriska sjukhusets område å Kungsholmen, som är beläget utmed Rålambsvägen omedelbart öster om Fredhälls folkskola. Jag fann emellertid frågan tarva ytterligare överväganden och uttalade, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa de avgöranden, som de fortsatta undersökningarna kunde ge anledning till. Såsom förut nämnts har riksdagen för innevarande budgetår anvisat 150 000 kronor för igångsättande av byggnadsföretaget.

I sin skrivelse den 3 april 1948 har *byggnadsstyrelsen* lämnat en redogörelse för den ytterligare utredning av denna byggnadsfråga, som styrelsen verkställt och som tagit sikte på ett förläggande av seminariet i första hand till psykiatriska sjukhusets område.

Av redogörelsen, beträffande vars detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, framgår, att för seminariebyggnadens uppförande skulle behöva utnyttjas endast ett mindre rektangulärt område utmed Rålambsvägen, varför omfattningen av det markområde, som skulle undandragas sjukhuset, finge betraktas såsom relativt obetydlig. Ifrågavarande område användes för närvarande för sysselsättning av sjukhusets patienter i träd-

gårdsarbete. Ersättning för denna mark har av byggnadsstyrelsen ansetts kunna beredas å området för den nuvarande tennisbanan. Plats för ny tennisbana syntes kunna beredas väster om nuvarande idrottsplatsen. Utöver dessa anordningar torde, framhåller byggnadsstyrelsen, vissa ytterligare åtgärder bli erforderliga i samband med upplåtelse av mark till seminariet, nämligen rivning och uppförande på annan plats och på ny grund av växthuset, anordnande av ny potatiskällare och uppförande av mindre uthusbyggnad i stället för nuvarande stall- och ekonomibygnad.

Kostnaderna för här berörda åtgärder borde enligt byggnadsstyrelsens uppfattning bestridas av det för seminariet avsedda byggnadsanslaget.

Det av byggnadsstyrelsen i anslutning till det anförda uppgjorda förslaget till nybyggnad för seminariet framgår närmare av sex av arkitekten Paul Hedqvist upprättade, den 30 mars 1948 dagtecknade ritningar. Förslaget har av styrelsen kostnadsberäknats till 2 500 000 kronor, varvid bör erinras om, att det i följd framlagda förslaget beräknades draga en kostnad av 3 300 000 kronor. Den största besparingen har vunnits därigenom, att Fredhälls folkskola tänkes utnyttjas som övningsskola, varigenom utrymmen för detta ändamål kunnat utgå ur programmet. Vidare avses icke heller tills vidare någon gymnastikbyggnad komma till stånd, varjämte de synpunkter som lagts till grund för överarbetningen av förslaget till nytt seminarium i Göteborg i tillämpliga delar beaktats jämväl beträffande Stockholms-seminariet.

Byggnadsstyrelsen räknar med att, därest byggnadstillstånd erhålles, byggnadsföretaget före utgången av budgetåret 1948/49 bör ha fortskridit så långt, att ett belopp av 2 000 000 kronor komme att behöva tagas i anspråk.

Sammanfattning.

Av det föregående framgår, att totala kostnaderna för ifrågavarande fem seminarier i enlighet med angivna lösningar och vid nu rådande prisläge kunna beräknas till följande belopp:

Göteborg	kronor 3 000 000
Härnösand	» 800 000
Kristianstad	» 875 000
Linköping	» 310 000
Stockholm	» 2 500 000

Summa kronor 7 485 000

Härav har byggnadsstyrelsen ansett ett sammanlagt belopp av 5 985 000 kronor erforderligt intill utgången av budgetåret 1948/49. Då som förut nämnts för innevarande budgetår anvisats 2 000 000 kronor, skulle alltså enligt byggnadsstyrelsens förslag för nästa budgetår behöva anvisas ytterligare 3 985 000 kronor.

Departementschefen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgått torde den ursprungliga planen för förläggningen av det provisoriska seminariet i Linköping, vilken byggde på ett utnyttjande för ändamålet av den gamla seminariebyggnaden därstädes, icke kunna fullföljas, enär länsstyrelsens byggnadsfråga icke kunnat lösas i den takt, som tidigare förutsatts. Under sådana förhållanden synes någon annan möjlighet icke stå till buds än att, såsom byggnadsstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen föreslagit, uppföra en särskild träbyggnad å den gamla seminarietomten. Gymnastikbyggnaden skulle däremot alltjämt kunna utnyttjas i enlighet med den ursprungliga planen. Den sålunda ifrågasatta anordningen skulle enligt överstyrelsens beräkningar medföra en kostnadsökning av 160 000 kronor. Jag har icke funnit anledning till erinran mot dessa beräkningar i och för sig, liksom icke heller mot den föreslagna närmare utformningen av den nya byggnaden.

Den planerade nya seminariebyggnaden i Stockholm har ännu icke kunnat påbörjas med hänsyn till svårigheterna att finna en lämplig tomtplats. Byggnadsstyrelsens utredning synes emellertid nu giva vid handen, att relativt goda förutsättningar föreligga för att förlägga seminariebyggnaden till den av mig i propositionen 1947: 291 antydda platsen, nämligen det psykiatriska sjukhusets område å Kungsholmen.

Då planerna på att uppföra ett nytt sinnessjukhus som ersättning för psykiatriska sjukhuset med hänsyn till rådande förhållanden på byggnadsmarknaden icke torde kunna komma att förverkligas inom den närmaste tiden, är det givetvis angeläget att ett förläggande av seminariet till sjukhusets nuvarande område sker så, att minsta möjliga olägenheter vållas därav för sjukhusets verksamhet. Enligt min uppfattning synes det av byggnadsstyrelsen utarbetade förslaget innebära skäligen hänsynstagande till sjukhusets intressen. Jag har därför för avsikt att med stöd av riksdagens i följd lämnade bemyndigande inom den närmaste tiden till avgörande upptaga frågan om seminariets förläggning och om byggnadsföretagets utförande. I likhet med styrelsen förutsätter jag, att kostnaderna för vissa åtgärder — anläggande av trädgårdsland och tennisbana m. m. — i syfte att kompensera sjukhuset för upplåtelsen av viss mark åt seminariet skola bestridas av de anslagsmedel, som ställas till förfogande för seminariebyggnadens uppförande.

Mot de av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för ifrågavarande nybyggnad vid dess förläggning till angivet område, eller 2 500 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran.

Beträffande erforderliga byggnadsarbeten vid övriga av de i det föregående omnämnda provisoriska folkskoleseminarierna — nämligen de i Göteborg, Härnösand och Kristianstad — har vad byggnadssty-

relsen nu anfört eller föreslagit icke i vidare mån givit mig anledning till erinran eller särskilt uttalande än som framgår av det följande.

Jag övergår härefter till frågan om medelsbehovet för budgetåret 1948/49 för nu ifrågavarande byggnadsarbeten. Byggnadsstyrelsen har räknat med att desamma skola fortskrida så snabbt, att intill utgången av nämnda budgetår sammanlagt 5 985 000 kronor skulle erfordras. Då för innevarande budgetår anvisats 2 000 000 kronor, innebär detta, att för nästa budgetår borde beviljas ytterligare 3 985 000 kronor. Då det emellertid med hänsyn till rådande förhållanden kan ifrågasättas, om byggnadsarbetena kunna bedrivas i den takt, byggnadsstyrelsen förutsatt, anser jag mig böra räkna med ett lägre medelsbehov för nästa budgetår. Jag förordar för egen del en medelsanvisning av 3 000 000 kronor, varav 160 000 kronor böra avses för seminariet i Linköping. Beloppet bör anvisas under rubriken Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 3 000 000.

5. Uppförande av lärarbostadsbyggnad vid Skytteanska skolan i Tärna.

I skrivelse den 8 april 1948 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om utverkande av ett investeringsanslag av 180 000 kronor till uppförande av ny lärarbostadsbyggnad vid Skytteanska skolan i Tärna och därvid anfört följande.

Vid Skytteanska skolan i Tärna, vilken står under byggnadsstyrelsens förvaltning, nedbrann den 4 januari 1948 till grunden en byggnad, innehållande tjänstebostäder för två ordinarie folkskollärare och en småskollärlarinna.

Kommunen har sedermera anvisat tomt i närheten av den nya skolbyggnaden för uppförande av ett nytt lärarbostadshus såsom ersättning för det nedbrunna. Den erforderliga tomtmarken kommer enligt uppgift att kostnadsfritt ställas till kronans förfogande.

Efter samråd med skolöverstyrelsen har byggnadsstyrelsen upprättat ett den 18 mars 1948 dagtecknat förslag till ett dylikt bostadshus, innehållande två lägenheter om vardera ca 100 m² samt en lägenhet om ca 65 m².

Kostnaderna för byggnadsföretagets genomförande torde på grund av arbetsplatsens belägenhet bliva förhållandevis höga. Erfarenheterna från den under uppförande varande skolbyggnaden ha nämligen visat, att särskilda svårigheter föreligga att i Tärna anskaffa byggnadsmaterial, varjämte de höga transportkostnaderna och den knappa tillgången på yrkeskunnig arbetskraft medföra ökade arbetskostnader. Med hänsyn till dessa förhållanden anser sig byggnadsstyrelsen böra beräkna kostnaderna för byggnadsföretaget till 180 000 kronor inklusive yttre arbeten.

Byggnadsstyrelsen har vidtagit åtgärder för anskaffande av gåvobrev å

tomten eller eventuellt föreliggande protokoll över kommunens beslut att kostnadsfritt överlämna marken, och kommer sådan handling sedermera att överlämnas till Kungl. Maj:t.

Departementschefen. Under hänvisning till vad byggnadsstyrelsen anfört tillstyrker jag, att ett investeringsanslag av 180 000 kronor anvisas till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar av ny lärarbostadsbyggnad vid Skytteanska skolan i Tärna. Då det med hänsyn till bostadsmarknadsförhållandena på orten torde vara erforderligt, att byggnaden snarast möjligt uppföres, förordar jag, att hela det erforderliga anslagsbeloppet anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av lärarbostadsbyggnad vid Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av kronor 180 000.

6. Vissa byggnadsfrågor vid dövstumskolorna.

L u n d.

På tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisades till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna ett reservationsanslag av 450 000 kronor, varav 300 000 kronor avsågos för ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund. Inom ramen av sistnämnda belopp ansågos de mest trängande arbetena kunna utföras.

I skrivelse den 27 oktober 1944 med utredning och förslag angående antalet upptagningskolor m. m. hemställde skolöverstyrelsen, under åberopande av en inom byggnadsstyrelsen upprättad, den 16 oktober 1944 dagtecknad promemoria, att ytterligare 45 000 kronor måtte anvisas till ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund. Kostnaderna för de arbeten, vilka ansetts bära i första hand komma till utförande, uppgingo enligt nämnda promemoria till 285 000 kronor enligt följande specifikation:

byggnadsarbeten	kronor	106 000
målningsarbeten	»	15 000
sanitära arbeten, utvändigt	»	53 000
sanitära arbeten, invändigt	»	24 000
ändring av värmeledning	»	10 000
elektriska arbeten	»	12 000
yttertak	»	35 000
oförutsedda arbeten, ritning och kontroll	»	30 000
	<u>Summa kronor</u>	<u>285 000</u>

Kostnaderna för vissa ytterligare arbeten, som skolöverstyrelsen ansåg lämpligen bära utföras samtidigt med nyssnämnda till 285 000 kronor kost-

nadsberäknade arbeten, beräknades till 60 000 kronor enligt följande specifikation:

nedgång till fruktkällare	kronor	450
upptagande av särskild ingång till rektorsbostaden	»	2 900
isoleringsrum	»	9 000
slöjdsal för flickor	»	5 100
läkarmottagning m. m.	»	6 000
omklädningsrum till gymnastiksalen m. m.	»	29 000
förutsedda arbeten, ritningar och kontroll	»	7 550

Summa kronor 60 000

Med anledning av skolöverstyrelsens förslag beräknades ytterligare 45 000 kronor till ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund under det för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna. Till ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund ha sålunda anvisats tillhoppa 345 000 kronor. Byggnadsföretaget har emellertid ännu icke kommit till utförande. En bidragande orsak härtill är, att fråga uppkommit om utförande av nybyggnad för dövstumskolan å annan tomt i Lund.

Förslag härom har framlagts av 1945 års dövstumutredning i dess den 26 november 1947 avgivna betänkande (SOU 1947: 64) rörande dövstumundervisningen, vilket betänkande för närvarande är föremål för remissbehandling. Till stöd för nyssnämnda förslag har utredningen anfört i huvudsak följande.

Frågan om en modernisering av dövstumskolans i Lund lokaler har länge varit aktuell. De brister i byggnadsbeståndet, som redan för ett tiotal år sedan påvisades, ha givetvis under den långa tid, varunder ombyggnadsproblemet varit under debatt, blivit allt mera framträdande. Åtgärder i avsikt att avhjälpa dessa brister måste enligt utredningens mening snarast vidtagas.

Otvivelaktigt är emellertid att byggnadsfrågan under de senaste åren kommit i ett något annorlunda läge än tidigare. Den väntade ökningen av elevantalen och de växande svårigheterna att finna lämpliga fosterhem för externering av eleverna, kommer att medföra krav på väsentligt ökat utrymme för elevhemmet. En tillfredsställande lösning av skolans lokalfråga torde icke kunna uppnås enbart inom nuvarande byggnader utan utförande av nytt elevhem bli erforderligt.

Utredningens förslag om förläggning av en förskola till Lund, samorganiserad med barndomsskolan därstädes, innefattar utförande av nybyggnad av skola och skolhem för förskolan. Såväl tillkomsten av förskolan som den beräknade ökningen av elevhemmet måste emellertid komma att medföra krav på en icke oväsentlig utvidgning av barndomsskolans ekonomitrymmen. Den nuvarande skolbyggnaden, som uppges vara uppförd år 1871 och således är 76 år gammal, ansågs år 1939 av byggnadsstyrelsen ur rent teknisk synpunkt vara i försvarligt skick. Dräneringen ansågs dock redan då vara bristfällig, anläggningarna för värme, sanitära och elektriska

ledningar vore föråldrade. Det kan enligt utredningens uppfattning starkt sättas i fråga, om det ens ur ekonomiska synpunkter kan vara rationellt, att, då under alla förhållanden nybyggnadsföretag av icke ringa omfattning kräves, bygga om den gamla skolbyggnaden.

Ur berörda synpunkter har utredningen funnit starka skäl föra vidare de underhandlingar med Lunds stad angående överlåtande till staden av den nuvarande dövstumskolbyggnaden samt erhållande av ny tomt för ny dövstumskolbyggnad, vilka byggnadsstyrelsen inlett med anledning av framställning från Lunds stad om överlåtelse till Torna och Bara härads tingshusbyggnadsskyldiga av omkring 6 000 kvadratmeter av det område, som disponerades av dövstumskolan, för uppförande av nytt tingshus.

Resultatet av underhandlingarna har blivit, att drätselkammaren förklarar sig villig att hos stadsfullmäktige tillstyrka att staden förvärvar de å dövstumskolans tomt belägna byggnaderna mot en köpeskilling av 450 000 kronor samt att staden mot övertagande av hela den nämnda tomten till statsverkets förfogande ställer ett vid Tuna slott beläget område om cirka 40 000 kvadratmeter.

Den ifrågasatta nya tomten vid Tuna slott måste betraktas som synnerligen lämplig för en dövstumskola, även om den inte i alla avseenden är jämförbar med den nuvarande skoltomten.

Enligt utredningens uppfattning synes genom en överenskommelse med Lunds stad enligt här angivna riktlinjer de bästa förutsättningar uppnås för en gynnsam lösning av dövstumskolans förläggnings- och byggnadsfråga.

Under återopande av vad som sålunda anförts får utredningen för sin del föreslå att överenskommelse träffas med Lunds stad på angivna villkor samt att erforderliga byggnader för såväl barndomsskolan som förskolan snarast uppförs på den nya tomten.

Med hänsyn till nödvändigheten av att avhjälpa de svåraste sanitära bristerna vid den nuvarande dövstumskolan får utredningen slutligen kraftigt förorda, att omedelbara åtgärder härför vidtages, därest det föreslagna eller eventuellt annat byggnadsföretag för skolan icke kan komma att genomföras inom den allra närmaste framtiden.

Kostnaderna för uppförande av nybyggnad för upptagningskolan i Lund och en dit förlagd förskola för dövstumma ha inom byggnadsstyrelsen uppskattats till 2 450 000 kronor. Häri ingå icke kostnader för planering och yttre ledningar.

Styrelsen för dövstumskolan i Lund har i skrivelse den 23 mars 1948, under erinran om dövstumutredningens berörda nybyggnadsförslag för dövstumskolan, vidare framhållit, att styrelsen icke ansåge sig kunna räkna med att utredningens byggnadsprogram komme att bli genomfört under de närmaste åren. Styrelsen ville därför på det kraftigaste framhålla nödvändigheten av att skolan sattes i någorlunda tillfredsställande skick för användning under ytterligare cirka 10 år. Särskilt behövde bristerna i sanitärt och hygieniskt hänseende med det snaraste avhjälpas. Sanitetsanläggning inomhus för eleverna saknades. Avloppsförhållandena vore synnerligen bristfälliga. Elevernas sovavdelningar befunno sig i ett bedrövligt skick

med tvättanordningar av ett slag, som numera ej torde förekomma på annat håll, och linoleummattor, som vore förslitna, spruckna och söndriga. Dessutom vore ekonomiavdelningen, som helt saknade maskinell utrustning, synnerligen föråldrad och tungarbetad. Inre målningsarbeten hade icke förekommit på många år, varför färgen i stor utsträckning flagnade från väggar och snickerier. Rektorsbostaden hade icke varit föremål för reparation sedan i början av 1930-talet. Bostaden vore mycket omodern och befunde sig i ett synnerligen bristfälligt och illa medfaret skick. Samma vore förhållandet med husmoderns och vaktmästarens bostäder. Enligt stadgan för dövstumundervisningen skulle skolköksundervisning förekomma, men lämplig lokal för dylik undervisning saknades.

Genom länsarkitektkontoret i Malmö har, framhåller styrelsen vidare, verkställts en approximativ beräkning av kostnaderna för de mest oundgängliga arbetena, varvid det beträffande nyanskaffning av apparater av olika slag räknats med, att dessa i en framtid kunde överflyttas till en eventuell nybyggnad. Kostnaderna för de arbeten, som i första hand syn-tes böra utföras, uppginge till 126 000 kronor enligt följande specifikation:

1. Nya yttre avloppsledningar samt dränering av fastigheten	32 000
2. Sanitetsanläggning för eleverna	4 000
3. Nya tvättställ och fotbadkar i elevernas tvättrum	4 000
4. Linoleummattor i elevernas sovrum	5 000
5. Målning av elevernas dag- och sovrum jämte övriga av de nödvändigaste målningsarbetena	12 000
6. Dricksfontäner för eleverna	1 200
7. Inredning av skolkök jämte utrustning	3 500
8. Köks- och diskruvsinstallationer med el-kokgrytor, el-spisar, stekbord, stekskåp, blandnings- och diskmaskiner m. m.	22 000
9. El-installationskostnader för ovanstående	2 800
10. Ny varmvattenberedare samt inkoppling av tvättorken till varmvattenssystemet, varigenom ångpannorna kunna slopas och den enda funktionsdugliga av de befintliga ångpannorna inkopplas på värmesystemet för nödvändig förstärkning av detta	5 500
11. Byggnads- och målningsarbeten direkt beroende av punkterna 2, 3, 6, 7 och 9	20 000
12. Iståndsättande av rektors-, husmoderns- och vaktmästarbostäderna	14 000
	Kronor 126 000

Manilla.

På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen nr 221) beslöt 1945 års riksdag (skrivelsen nr 425) att upphäva riksdagens år 1942 fattade beslut om nedläggande av en av de nuvarande fyra upptagningsskolorna för dövstumma barn. Riksdagen fann sig jämväl böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag, att södra, västra och norra dövstumskoldistriktens upptagningsskolor

fortfarande skulle vara förlagda till respektive Lund, Vänersborg och Härnösand. Till frågan om förläggning av östra dövstumskoldistriktets upptagningsskola — nu förlagd till Manilla — ansåg sig riksdagen i likhet med departementschefen icke för det dåvarande böra taga slutlig ställning. Riksdagen framhöll dock angelägenheten av att detta spörsmål utan alltför stor tidsutdräkt bringades till sin lösning, enär det syntes riksdagen otillfredsställande att låta undervisning av dövstumma pågå någon längre tid i lokaler av den beskaffenhet, som Manillaskolan erbjöde, innan erforderlig reparation och modernisering verkställdes.

I skrivelse den 6 februari 1946 anförde 1945 års dövstumutredning, att enligt utredningens mening uppförande av nybyggnad för östra distriktets upptagningsskola i Stockholm eller dess förorter — dock på annan plats än Djurgården — vore att föredraga framför en ombyggnad. Med hänsyn till att färdigställandet av en nybyggnad måste beräknas taga åtskillig tid, föreslog utredningen, att medel skulle anvisas för genomförande av vissa provisoriska förbättringar av de nuvarande dövstumskolbyggnaderna å Manilla. Med anledning av väckt förslag om förbättring jämväl av skolans gymnastikbyggnad, avseende installering av värmeledning samt utförande av vissa sanitära arbeten m. m. för en kostnad av 39 000 kronor, uttalade utredningen, att utredningen visserligen funne ifrågavarande modernisering vara ett önskemål men icke ansåge motiverat, att för den korta tid, som avsåges, på gymnastikbyggnaden nedlägga så avsevärda kostnader.

Vid anslagsfrågans behandling vid 1946 års riksdag (jfr propositionen nr 184, sid. 6 f.) ansågs slutlig ståndpunkt till spörsmålet om förläggning av östra dövstumskoldistriktets upptagningsskola böra tagas först i samband med prövningen av det förslag till nybyggnad, som vore att förvänta från utredningen. För utförande av de av utredningen föreslagna förbättringsarbetena anvisades 76 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har nu hemställt, att för utförande av förutnämnda förbättring av gymnastikbyggnaden måtte å tilläggsstat för budgetåret 1947/48 anvisas ett anslag av 45 000 kronor. Rörande behovet härav har överstyrelsen åberopat framställningar av skolans rektor och styrelse samt yttranden av ordföranden i föräldraföreningen vid skolan, skolläkaren och inspektören för dövstumundervisningen. Härav framgår, att de brister, som vidlåda byggnaden, främst bestå i svårighet att uppvärma byggnaden även som i avsaknaden av vattenledning, avlopp och toalettanordningar. Överstyrelsen har funnit de framställda anmärkningarna mot byggnadens beskaffenhet starkt befogade. Den fortsatta provisoriska användningen av skolan för dess nuvarande ändamål har överstyrelsen med hänsyn till rådande förhållanden beräknat bli av långvarig natur. Därför har överstyrelsen ansett det vara en tvingande nödvändighet, att de av dövstumutred-

ningen berörda förbättringsarbetena inom gymnastikbyggnaden med det snaraste komme till utförande, då eleverna under nu rådande förhållanden utsattes för allvarliga hälsorisker. Kostnaderna för ifrågakvarande arbeten — installerande av värmeledning samt vissa sanitära arbeten m. m. — ha av byggnadsstyrelsen ansetts böra numera uppskattas till 45 000 kronor.

Mogård.

Vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte har till uppgift dels att bereda skolundervisning åt dövstumma, som — huvudsakligen till följd av svag begåvning — ej böra undervisas i vanlig dövstumskola, dels att bereda fortsatt omvårdnad efter avslutad skolgång åt detta slag av dövstumma. Anstalten omfattar därför ett skolhem för skolundervisningen samt ett kvinnligt och ett manligt arbetshem för omvårdnaden efter skolgångens avslutande. Skyddslingarna i det kvinnliga arbetshemmet sysselsättas med köksarbete och städning m. m. samt sommartiden med trädgårdsarbete och i övrigt med vävning, sömnad och dylikt. De manliga skyddslingarna ägna sig åt jordbruks- och trädgårdsarbete.

På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen 1943: 269, sid. 6 ff.) beslöt 1943 års riksdag (skrivelsen nr 415) inköpa egendomen Mogård i Finspångs köping för att vårdanstalten skulle kunna förläggas till en jordbruksegendom. Beslutet om inköp av Mogård tillkom efter jämförelse mellan olika egendomar, därvid bland annat togs hänsyn till nybyggnadskostnaderna. Det preliminära byggnadsprogram, som då framlagts av skolöverstyrelsen, omfattade i fråga om Mogård omedelbart erforderliga byggnadsarbeten till en kostnad av 375 000 kronor och framtida byggnadsarbeten till en kostnad av 125 000 kronor.

På Mogård funnos enligt den i nämnda proposition framlagda utredningen bland annat följande byggnader: huvudbyggnad (16 rum jämte hallar m. m.), trädgårdsmästarbostad (3 rum och kök), arrendatorsbostad (5 rum och kök), rättarbostad, tre torplägenheter och gamla corps-de-logiet (inrymmande arbetarbostäder m. m. om sammanlagt 8 rum och 5 kök).

För utförande av byggnadsarbeten, hänförliga till första etappen enligt det preliminära byggnadsprogrammet, har riksdagen anvisat anslag av sammanlagt 882 500 kronor. Enligt programmet skulle denna etapp huvudsakligen omfatta nybyggnad för skolhem, ändringar inom huvudbyggnaden och reparation av trädgårdsmästarbostaden. Av olika skäl har emellertid (jfr propositionen 1946: 184, sid. 4 ff.) i programmet gjorts vissa ändringar, främst innebärande att även en nybyggnad för det kvinnliga arbetshemmet skulle uppföras.

Den andra byggnadsetappen skulle enligt 1943 års program utföras, då anstalten övertog jordbruket och därmed blev i tillfälle att utnyttja till detta hörande byggnader och då antalet skyddslingar blivit större. Härvid

skulle huvudbyggnaden underkastas en genomgripande reparation, varjämte däri skulle anordnas lokaler för kvinnliga arbetshemmet, bostad åt husmoder m. m. Gamla corps-de-logiet, inrymmande arbetarbostäder m. m., skulle omändras till förläggning för manliga arbetshemmet. Vidare skulle arrendatorsbostaden förändras till bostäder åt lärarinnor m. fl. samt torpstugor och mindre arbetarbostäder iordningställas till bostäder åt rättare och övrig jordbrukspersonal. Ny bostad med expeditionslokal skulle byggas åt föreståndaren (numera rektorn).

Vårdanstalten, som interimistiskt varit förlagd till Gävle, överflyttades till Mogård i slutet av mars 1947. Genom beslut den 6 februari 1948 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att egendomen skulle — med vissa undantag — från och med den 15 mars 1948 förvaltas av skolöverstyrelsen, därvid driften av egendomens jordbruk skulle stå under ledning av styrelsen för vårdanstalten.

Vissa framställningar föreligga nu beträffande utförande av byggnadsarbeten, hänförliga till andra etappen.

I skrivelse den 13 februari 1947 har *byggnadsstyrelsen* framlagt förslag om uppförande av bostäder åt rektor och trädgårdsmästaren.

Härjämte har *arbetsläraren i skomakeri vid vårdanstalten B. F. Larsson* framfört klagomål rörande lokalförhållandena vid anstalten och hemsällt om undersökning av dessa. *Rektor* har i avgivet yttrande understrukt, att anstalten kämpade med stora lokalsvårigheter.

Sedermera har *vårdanstaltens styrelse* hos skolöverstyrelsen gjort framställning beträffande utförande av vissa byggnadsarbeten m. m. vid anstalten. Efter hemställan av överstyrelsen har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 19 februari 1948 avgivit förslag till utförande av sådana arbeten, som överstyrelsen funnit oundgängligen nödvändiga. I anslutning härtill har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att till om- och nybyggnadsarbeten vid anstalten måtte för nästa budgetår anvisas 645 000 kronor. Det begärda anslaget avser följande arbeten:

A. Omändringar och reparationer av till jordbruksavdelningen hörande bostäder med tillhörande vattenledningsnät	kronor	153 000
B. Byggnad för manliga arbetshemmet	»	300 000
C. Yttre belysning samt utvändiga elektriska ledningar	»	16 500
D. Bostad för trädgårdsmästare och eldare	»	68 000
E. Bostad och expeditionslokaler för rektor	»	64 500
F. Utökning av värmecentral och anordnande av värmekulvertar	»	17 000
G. Vägar och planeringsarbeten	»	26 000

Summa kronor 645 000.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

A. Bostäder åt jordbrukspersonalen. Genom förutnämnda beslut den 6 februari 1948 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid an-

stalten finge anställas en rättare, en ladugårdsförman, en traktorskötare och två körkarlar.

Skolöverstyrelsen har anfört, att den för jordbruksdriften anställda personalen kunde beredas provisoriska bostäder under innevarande och nästa budgetår men att fullgoda familjebostäder ofrånkomligen måste anskaffas under tiden. Överhuvudtaget måste missförhållandena i fråga om personalbostäder vid anstalten avhjälpas, därest anstalten på tillfredsställande sätt skulle kunna fylla sin uppgift och man ej ville riskera, att en del nu anställda synnerligen lämpliga befattningshavare funne sig nödsakade att lämna sina tjänster.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att den nuvarande arrendatorsbostaden skulle ombyggas till bostäder för rättaren och arbetsläraren i skomakeri. Kostnaderna för arbetena, inklusive avlopp, beräknades till 35 500 kronor. Gamla huvudbyggnaden (corps-de-logiet) skulle omändras, så att fyra familjebostäder för befattningshavare inom jordbruket erhöles. Kostnaderna härför, inklusive avlopp, beräknades till 67 000 kronor. Övriga befintliga bostadsbyggnader vore i större eller mindre utsträckning angripna av röta och i övrigt av så bristfällig beskaffenhet, att en modernisering icke skulle vara ekonomiskt motiverad. Vissa av dem vore av vederbörande hälsovårdsnämnd utdömda såsom bostäder. För att täcka jordbruksavdelningens vattenbehov hade under år 1947 anlagts en ny brunn. Kostnaden för härför erforderliga ledningar jämte pumpanläggning beräknades till 20 000 kronor. Härtill komme kostnader för ledningar till manliga arbetshemmet samt till bostäder för rektor, eldare och trädgårdsmästare med 30 500 kronor.

B. Manliga arbetshemmet. Såsom förut nämnts skulle enligt 1943 års preliminära byggnadsprogram det kvinnliga arbetshemmet inhyas i huvudbyggnaden och det manliga arbetshemmet inrymmas i gamla corps-de-logiet. Anledningen till att denna plan år 1946 frångicks beträffande det kvinnliga arbetshemmet var främst brandsäkerhetshänsyn.

Anstaltsstyrelsen har framhållit, att anstalten i fråga om antalet skyddslingar vuxit i beräknad omfattning, under det att byggnadsarbetena försenats, vilket medfört överbeläggning av skolhemmet med åtföljande olägenheter. Om anstalten skulle kunna fylla sin uppgift och förläggningen för skyddslingarna bli nöjaktig, erfordrades med det snaraste förutom byggnaden för kvinnliga arbetshemmet en byggnad av i huvudsak samma storlek för manliga arbetshemmet.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att byggnaden för manliga arbetshemmet skulle i allt väsentligt planläggas och utföras lika med det kvinnliga arbetshemmets byggnad, dock att utrymme skulle beredas på vinden för vissa arbetslokaler. Den föreslagna byggnaden borde förläggas norr om skolhemmet. Kostnaderna beräknades till 300 000 kronor. Genom att båda arbetshemmen erhöles lika utformning och inredning med endast den skillnaden, att det nu föreslagna avsåges få vissa arbetslokaler även på vinden, kunde den kvinnliga avdelningen flyttas över till den sistnämnda byggnaden, om så med hänsyn till arbetslokalerna befunnos lämpligt (jfr. E. i det följande).

Enligt av byggnadsstyrelsen åberopade skissritningar skulle i den föreslagna nybyggnadens källarplan anordnas skomakarverkstad, hobbyrum, bad, cykelrum och diverse ekonomiutrymmen. I bottenvåningen skulle in-

rymmas 5 sovrum, vårdarinnerum, dagligrum och biutrymmen. Våningen i trappa upp skulle ha samma plan som bottenvåningen. I vindsvåningen skulle förläggas arbetsal jämte förrådsrum.

D. Trädgårdsmästar- och eldarbostäder. *Anstaltsstyrelsen* har upplyst, att den nu befintliga trädgårdsmästarbostaden utdömts av hälsovårdsnämnden. *Byggnadsstyrelsen* har betygat, att bostaden vore av sådan beskaffenhet, att en ombyggnad av densamma icke kunde anses ekonomiskt försvarbar. För trädgårdsmästaren borde därför uppföras en ny bostad om 3 rum och kök. Även för eldaren erfordrades en bostad av samma storlek. De båda lägenheterna borde inrymmas i en nybyggnad som kostnadsberäknades till 68 000 kronor (inklusive avlopp).

E. Rektorsbostad m. m. *Anstaltens styrelse* har framhållit behovet av expeditjonslokal och bostad för rektor. Det syntes lämpligast för en anstalt av detta slag, att expeditjonslokalerna byggdes i anslutning till rektorsbostaden.

Byggnadsstyrelsen har framlagt två alternativa förslag till lösning av denna byggnadsfråga. Det ena alternativet innebure anordnande av expeditjonsrum med biutrymmen i anslutning till rektorsbostaden och beräknades kosta 67 500 kronor. Det andra alternativet, vilket byggnadsstyrelsen förordade, avsåge, att i den nuvarande med hänsyn till storleken mindre ändamålsenliga vävsalen i huvudbyggnaden skulle inredas en rektorsexpedition, vilken då erhöle lämplig placering inom anläggningen. Utrymme för vävsal skulle beredas på vinden i den planerade byggnaden för manliga arbetshemmet. Rektorsbostaden, som borde omfatta 4 rum, jungfrukammare och kök, kunde då också förläggas till det för bostadsändamål mest lämpade området. Kostnaden för detta alternativ beräknades till 64 500 kronor.

Departementschefen. Till ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund har under anslaget till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna anvisats sammanlagt 345 000 kronor. Nämda byggnadsföretag har emellertid av skilda anledningar ännu icke kommit till utförande. Sedan denna byggnadsfråga underställts 1945 års riksdag, har frågan om företagens utförande kommit i ett annat läge därigenom att 1945 års dövstumutredning framlagt förslag om förläggning av en förskola för dövstamma till Lund, samorganiserad med den nuvarande upptagningskolan därstädes, och uppförande av nybyggnad för förskolan och upptagningskolan å ny tomt. Utredningen har härvid vidare föreslagit, att den nuvarande dövstumskolan skall säljas till Lunds stad. Jag är givetvis icke beredd att nu taga ställning till utredningens ifrågavarande förslag, som alltjämt är föremål för remissbehandling. Även om förslaget om nybyggnad för dövstumskolan kommer att realiseras, synes det mig med hänsyn till förhållandena på byggnadsmarknaden sannolikt, att den nuvarande skolanläggningen kommer att användas ännu en ganska lång tid. I byggnadsfrågans svävande läge är det enligt min mening å ena sidan icke försvarligt att helt genomföra de tidigare beslutade, relativt omfattande ombyggnads-

och reparationsarbetena vid dövstumskolan. Å andra sidan synes det mig ofrånkomligt, att åtgärder snarast vidtagas för att avhjälpa de svåraste sanitära bristerna och sätta skolan i ett någorlunda tillfredsställande skick. Jag är icke beredd att utan ytterligare utredning taga ställning till i vilken omfattning de av skolans styrelse i dylikt avseende föreslagna, till 126 000 kronor kostnadsberäknade åtgärderna böra genomföras. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan skolöverstyrelsens och byggnadsstyrelsens yttrande inhämtats, besluta härom. Kostnaderna böra få bestridas ur de tidigare till ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund anvisade medlen.

I sitt förutnämnda betänkande har 1945 års dövstumutredning föreslagit, att för östra dövstumskoldistriktet skulle uppföras ny skolbyggnad på Invernessområdet å Mörby kronoegendom invid Edsviken. Oavsett om utredningens förslag kommer att bifallas eller ej, torde, såsom skolöverstyrelsen framhållit, Manillaskolans byggnader på grund av rådande förhållanden komma att användas ännu en ganska lång tid. Enligt den nu framlagda utredningen äro de redan tidigare påtalade bristerna inom skolans gymnastikbyggnad delvis sådana, att eleverna utsättas för hälsorisker. Även i övrigt förefinnas allvarliga sanitära olägenheter. I betraktande av föreliggande omständigheter synes det icke försvarligt att låta de nuvarande förhållandena fortbestå. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas för utförande av de föreslagna förbättringsarbetena inom gymnastikbyggnaden. Mot de beräknade kostnaderna, 45 000 kronor, har jag icke något att erinra. Utgifterna torde få bestridas ur de medel som tidigare anvisats till ombyggnads- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Lund under anslaget till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna.

Enligt den utredning, som låg till grund för 1943 års beslut om inköp av egendomen Mogård, skulle för egendomens iordningställande till förläggning för vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte erfordras byggnadsarbeten i två etapper till en kostnad av 375 000 respektive 125 000 kronor eller sammanlagt 500 000 kronor. Till byggnadsarbeten, huvudsakligen hänförliga till första etappen, ha emellertid redan anvisats tillhoppa 882 500 kronor. De nu ifrågakommande till andra etappen hörande byggnadsarbetena beräknas draga en kostnad av 645 000 kronor. Den sålunda uppkommande kostnadsökningen beror givetvis till en del på ökade byggnads-kostnader men har också sin grund i att den preliminära byggnadsplanen av olika skäl måst frångås. De nu föreslagna arbetena synas vara av sådan art, att deras utförande förr eller senare är oundvikligt. Med hänsyn till anstaltens nuvarande utrymmessvårigheter och bristen på bostäder i trakten böra byggnadsarbetena om möjligt åtminstone i viss utsträckning utföras redan under nästa budgetår.

Föreliggande förslag i fråga om vårdanstalten avser uppförande dels av

nybyggnad för manliga skyddslingar, dels av en bostadsbyggnad för trädgårdsmästare och eldare, dels ock av en rektorsbostad samt omändring av vissa befintliga hus till personalbostäder ävensom utförande av ledningsarbeten m. m. Jag har icke funnit anledning till erinran mot förslaget. Vad särskilt beträffar rektorsbostaden, ansluter jag mig alltså till byggnadsstyrelsens uppfattning att rektorsexpeditionen icke bör förläggas i anslutning till bostaden. Mot den beräknade kostnaden för byggnadsarbetena, 645 000 kronor, har jag icke heller något att erinra. För nästa budgetår torde dock medelsanvisningen kunna begränsas till 300 000 kronor. Då anslag för budgetåret 1948/49 till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna redan tidigare äskats och anvisats av riksdagen, torde anslag för nu ifrågavarande ändamål böra begäras under särskild rubrik.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna vad jag förordat i fråga om dispositionen av vissa medel under investeringsanslaget till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna;

dels ock till Om- och nybyggnadsarbeten vid vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000.

Vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, bifaller Hans Kungl Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
C. A. Ekbohm.